

МОРФОЛОГІЧНА ОЦІНКА ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА»

Вінницький національний технічний університет

***Анотація.** Проведено морфологічну оцінку поняття «фінансова стійкість підприємства». На основі літературних джерел узагальнено визначення цього поняття. Визначено, що на фінансову стійкість впливають чинники внутрішнього і зовнішнього характеру. Досліджено особливості управління фінансовою стійкістю згідно з цими факторами.*

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансові ресурси, фінансовий стан, власний капітал, фінансовий розвиток.

MORPHOLOGICAL ASSESSMENT OF THE CONCEPT "FINANCIAL STABILITY OF THE ENTERPRISE"

***Abstract.** A morphological assessment of the concept of "financial stability of the enterprise" was carried out. The definition of this concept is generalized on the basis of literary sources. It was determined that financial stability is influenced by internal and external factors. Peculiarities of managing financial stability in accordance with these factors have been studied.*

Key words: financial stability, financial resources, financial condition, own capital, financial development.

Кожен суб'єкт господарювання прагне підтримувати стійкий фінансовий стан, абсолютну ліквідність та платоспроможність. Однією з головних проблем ефективного функціонування підприємств України є відсутність комплексного аналізу фінансової стійкості, який б дійсно уможлилював виявляти слабкі місця та приймати правильні управлінські рішення. Саме тому вивчення даної тематики є актуальним та своєчасним етапом наукових досліджень.

Питання аналізу і діагностики фінансової стійкості підприємств та пошуку напрямів її забезпечення завжди були об'єктом вивчення науковців. Значний вклад у вирішення цих проблем внесли такі відомі вчені, як: Н. О. Ковальчук, Г.В. Савицька, В.М. Івахненко, Ю.М. Тютюнник, Приймак І.І., Цал-Цалко Ю.С., А.І. Чопозова, В. О. Калишенко, О. С. Козлова та багато інших.

Проведемо огляд основних теоретичних підходів до визначення цього поняття.

Рудика В.І., Сукрушева Г.О. Ковалевська А.М. пропонують розуміти фінансову стійкість підприємства як економічну категорію, що характеризує такий стан фінансових ресурсів підприємства, які дають змогу забезпечити безперервний процес виробничої діяльності, та досягти розвитку підприємства. [1].

Бланк І.А. [2, с. 353] фінансову стійкість пояснює як характеристику фінансового стану підприємства, що забезпечується високою часткою власного капіталу в загальній сумі фінансових ресурсів, які використовуються підприємством.

Схожим є визначення авторів підручнику «Фінансовий аналіз» [3, с. 354], які під фінансово стійким підприємством вважають таке, яке за рахунок власних активів спроможне забезпечити запаси, не допустити невинуватого кредиторської заборгованості та своєчасно розрахуватися за своїми зобов'язаннями.

Білик Д. М. [4, с. 305] розуміє фінансову стійкість як такий стан фінансових ресурсів підприємства, за якого раціональне розпорядження ними є гарантією наявності власних коштів, стабільної прибутковості та забезпечення процесу розширеного відтворення.

Цікавим є погляд Лахтіонової Л. А. [5, с. 387] на фінансову стійкість, як «такий стан фінансових ресурсів, при якому підприємство вільно маневруючи грошовими коштами, здатне шляхом

ефективного їх використання забезпечити безперервний процес виробничої діяльності, а також затрати на його розширення і оновлення.

Коробов М. Я. [6, с. 276] визначає фінансову стійкість як досягнення підприємством позитивних параметрів діяльності та ефективне розміщення його фінансових ресурсів.

Ловінська І.Г. [7, с. 252] зазначає, що фінансова стійкість являє собою певний стан рахунків підприємства, що гарантує його постійну платоспроможність. Варто зазначити, що, на нашу думку, таке визначення фінансової стійкості не може певною мірою задовольнити потребу в оцінці ефективності діяльності підприємства.

Островська О.А. [8, с. 182] визначає фінансову стійкість підприємства як здатність підприємства функціонувати та розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, яка гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість у межах допустимого рівня ризику.

Дещо іншого підходу під час визначення фінансової стійкості підприємства дотримується Глушко О.В. [9, с. 175], який наполягає на тому, що «дослідження здатності мобілізувати фінансові ресурси та використання їх у напрямку, який забезпечить економічне зростання» забезпечує більш об'єктивний погляд на це категорійне поняття.

Як свідчить проведений морфологічний аналіз поняття «фінансова стійкість» існують різні теоретичні підходи до його визначення. Фінансова стійкість розглядається як економічна категорія, один із показників фінансового стану господарюючого суб'єкта; платоспроможність підприємства, здатність підприємства функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу своїх активів і пасивів у мінливому середовищі; характеристика, що свідчить про стабільне перевищення прибутків над витратами, вільне маневрування коштами підприємства; головний компонент загальної стійкості підприємства; результат ефективного управління структурою капіталу, активів та грошових потоків підприємства, фінансова стабільність підприємства та ін.[1].

На нашу думку, варто розглядати фінансову стійкість як комплексне поняття, в якому відображається стабільний фінансовий стан підприємства, за якого ефективно формуються, розподіляються та використовуються фінансові ресурси, забезпечуються фінансова автономія, платоспроможність, дохідність та рентабельність, розвиток діяльності на поточний та майбутній періоди.

Фінансова стійкість підприємства є однією з найважливіших характеристик його фінансового стану, що формується у процесі виробничої та фінансово-інвестиційної діяльності.

Важливо зазначити, що діяльність підприємства можна розглядати як в зовнішньому, так і внутрішньому аспектах. Зовнішній аспект фінансової стійкості підприємства пов'язаний із стабільністю економічного середовища, в якому воно функціонує, що забезпечується відповідним державним макроекономічним регулюванням ринкової економіки.

Внутрішній аспект фінансової стійкості відображає такий стан його ресурсного потенціалу і таку його динаміку, при яких забезпечуються стабільно високі фінансово-господарські результати діяльності підприємства. Така конкретизація має на меті обґрунтування доцільності поділу чинників впливу на фінансову стійкість підприємства на 2 групи: внутрішні і зовнішні. До внутрішніх слід віднести інноваційні, виробничі, фінансові, реалізаційні, а до зовнішніх – законодавчо-адміністративні, політичні, соціально-демографічні фактори впливу. Якщо конкретизувати, то внутрішні фактори – це розміри підприємства, рівень гнучкості системи управління; рівень відповідності продукції запитам споживачів за якістю та ціною, стан матеріально-технологічної бази підприємства, новітність технологій, стан майна і фінансових ресурсів, ступінь залежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів, ефективність господарських і фінансових операцій, рівень менеджменту та забезпеченість висококваліфікованими кадрами, корпоративна культура, ділова репутація підприємства, збалансованість внутрішніх можливостей із впливом зовнішніх загроз. Зовнішні чинники - соціально-економічна та політична стабільність в країні; рівень платоспроможного попиту, рівень конкуренції, податкова, кредитно-фінансова, облікова, інвестиційна політика; зовнішньоекономічна політика держави, ефективність економічних зв'язків, зміна умов експорту та імпорту, антимонопольна політика, ситуація на ринку постачальників; інвестиційний клімат, галузеві особливості, тип ринку, кредитна політика, валютна політика, рівень страхових тарифів, науково-технічний прогрес [10].

Звісно, підприємство може управляти безпосередньо лише внутрішніми чинниками впливу на фінансову стійкість. Саме тому найбільшій увазі необхідно приділяти саме цій групі чинників, адже забезпечення оптимального співвідношення між постійними і змінними витратами, вибір виду

діяльності і структури продукції, ефективно управління необіговими активами, забезпечення раціональної структури капіталу, правильний вибір стратегії і тактики управління фінансовими ресурсами і прибутком, впровадження нових технологічних моделей та забезпечення випуску конкурентоспроможної продукції, дослідження і розробка можливих шляхів розвитку фінансів підприємства в перспективі – фактори, які повністю або частково залежать від підприємств.

Проведене дослідження підтверджує, що управління фінансовою стійкістю підприємства є складним багатограним процесом, який охоплює всі складові частини менеджменту підприємства, оскільки, фінансова стійкість характеризує його здатність до стійкого розвитку. Менеджменту підприємства варто враховувати вплив як внутрішніх так і зовнішніх фактори, які можуть негативно впливати на його діяльність. У сучасних умовах розвитку економіки України, зовнішні фактори дуже складно прогнозувати і оцінювати, тому що система ринкового механізму знаходиться в стадії становлення, і в країні спостерігається нестабільність фінансової системи, що негативно впливає на кожен окремий суб'єкт господарювання. Воєнний стан, політична нестабільність, чинна система дорогих грошей, інфляція, все це негативно позначається на фінансовій стійкості підприємства, і створює труднощі при управлінні нею. Вплив зовнішніх факторів ускладнює процес управління внутрішніми факторами, тому постійний моніторинг всіх чинників, що впливають на фінансову стійкість підприємства необхідний, для побудови якісної системи управління нею.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Рудика В.І., Сукрушева Г.О. к.е.н., Ковалевська А.М. Теоретичні аспекти управління фінансовою стійкістю підприємства // *Математичні методи, моделі та інформаційні технології в економіці*. Випуск 19. 2018. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/99.pdf
2. Бланк І.А. Словник-довідник фінансового менеджера. К.: Ніка-Центр, 1998. 480 с
3. Цал-Цалко Ю. С., Мороз Ю.Ю., Суліменко Л.А. Фінансовий аналіз: Підручник / Ю. С. Цал-Цалко, Ю. Ю. Мороз., Л. А. Суліменко – Вид. 5-е, доповнене. – Житомир: ЖОО ГО «Спілка економістів України», 2012. – 609 с
4. Білик М.Д. Фінансовий аналіз. К.: КНЕУ, 2005. 592 с.
5. Лахтіонова Л.А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: монографія. К.: КНЕУ, 2001. 387 с.
6. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств: навч. посіб. К.: Т-во «Знання», КОО, 2002. 294 с.
7. Ловінська І. Г. Фінансова стійкість організацій як індикатор економічного потенціалу. *Фінанси, облік і аудит*. 2014. Вип. 1. С. 252–259. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstream/handle/2010/7120/Lovinska.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
8. Островська О. А. Фінансовий стан та фінансова стійкість підприємств: теоретичні аспекти визначення їх суті. *Стратегія економічного розвитку України*. 2002. Вип. 4. С. 182–187.
9. Глушко О. В. Фінансова стійкість як категорійне поняття. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: збірник науково-технічних праць*. 2011. Вип. 21.18. С. 171–175. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2011/21_18/171_Glu.pdf
10. Міюкова Г.І., Самсонова К.В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства. *Наукові записки КНТУ*, вип. 11. ч. I, 2011. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/84825095.pdf>

Сметанюк Олена Анатоліївна - доцент, канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет; elena_smetaniuk@ukr.net.

Придивус Анастасія Станіславівна - студент групи МЗД-196, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет.

Smetaniuk Olena - Associate Professor, PhD, Associate Professor on Department of Management, Marketing, and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Pridyvus Anastasia - student of the Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.